

De reuzen onder de neushoorns

J. de Vos

Inleiding

Henry Fairfield Osborn was aan het begin van deze eeuw de mening toegedaan dat Azië gezien moest worden als bakermat der mensheid. Hij inspireerde Roy Chapman Andrews dan ook tot het houden van de zogenaamde "Missing Link Expeditions" (de Asiatic Expeditions), die in Zuidoost en Centraal Mongolië tussen 1922 en 1930 plaatsvonden. Fossiele mensen of mensachtigen werden er niet gevonden, maar wel eieren van een dinosauriër en de resten van het grootste landzoogdier dat ooit op aarde geleefd heeft, namelijk een reuze hoornloze neushoorn.

De eerste vondsten

Gedurende de "Third Asiatic Expedition" in april 1922 werden de eerste vondsten gedaan van een reuze neushoorn. Ze bestonden uit een zeer groot calcaneum en andere min of meer fragmentarische tarsalia. De tweede en belangrijkste vondst werd gedaan op 5 augustus 1922 in de buurt van Loh (fig. 1) en bestond uit een schedel, een gedeelte van een onderkaak en het distale gedeelte van een humerus. De schedel en de onderkaak lagen zo'n 150 m van elkaar en behoorden waarschijnlijk tot hetzelfde individu. Ze werden het type-materiaal voor de beschrijving

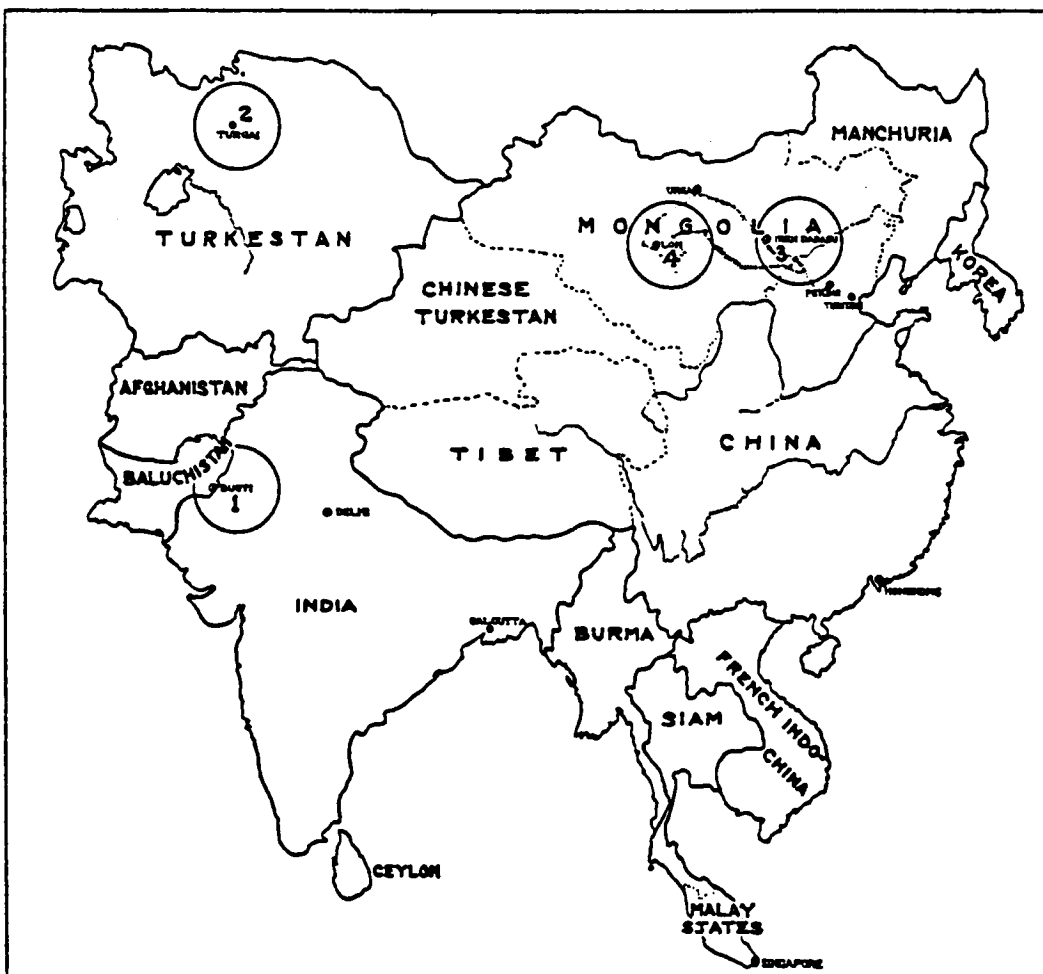

fig. 1: Kaart van Centraal en Zuidwest Azië waarop de vindplaatsen van de verschillende reuze hoornlose neushoorns zijn aangegeven. 1) *Baluchiterium osborni*; 2) *Indricotherium asiaticum*; 3 en 4) *Baluchiterium grangeri* (uit Osborn, 1923).

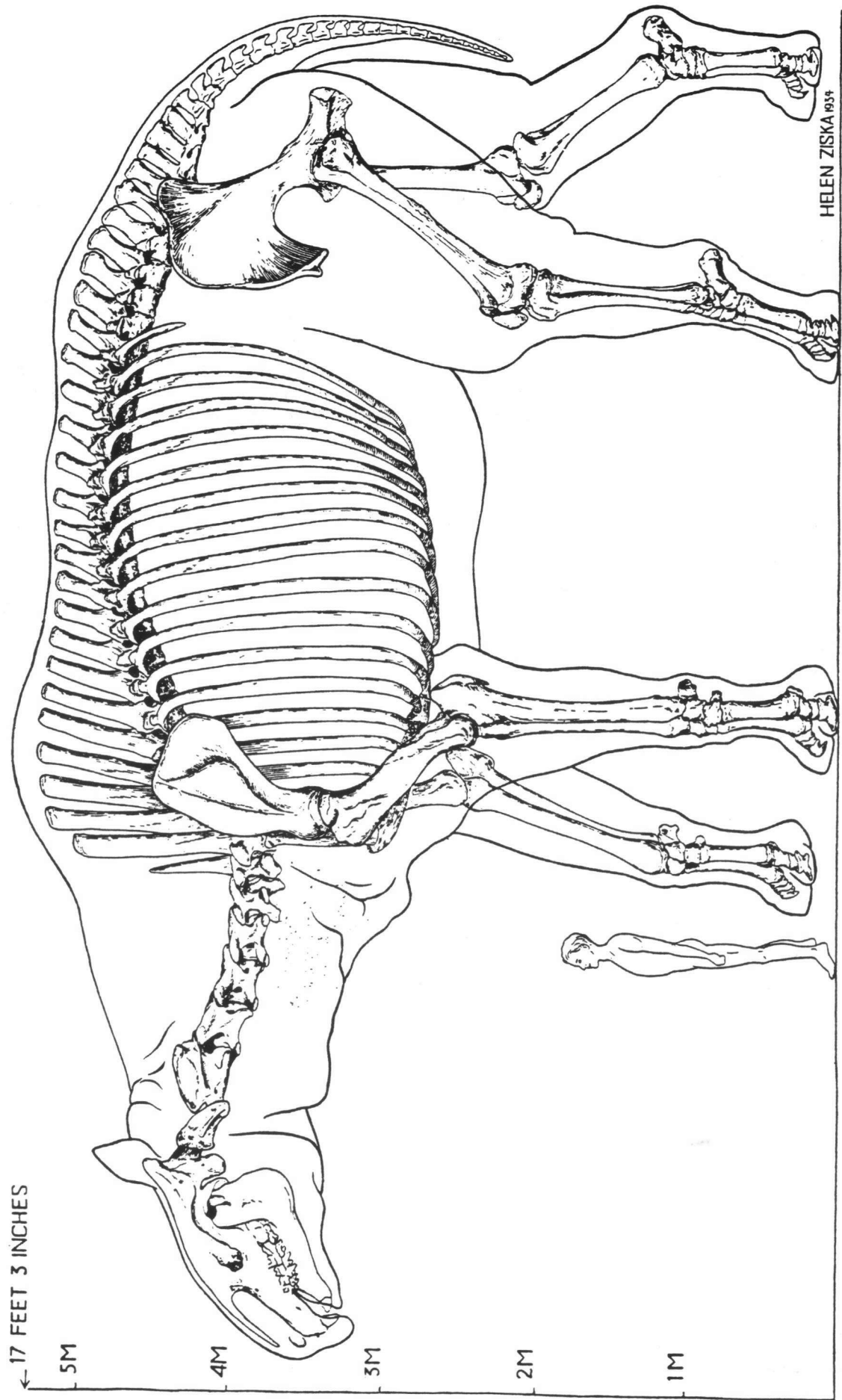

fig. 2: Reconstructie van *Baluchitherium grangeri* (uit Granger en Gregory, 1936).

door Osborn in 1923 van een nieuwe soort reuze hoornloze neushoorn, *Baluchitherium grangeri*, genaamd. De soortnaam *grangeri* was gegeven ter ere van Walter Granger, die het hoofd was van de paleontologische afdeling van de Asiatic Expeditions, onder leiding van Roy Chapman Andrews. In 1936 gaven Walter Granger en William K. Gregory een uitvoeriger beschrijving van *Baluchitherium* en voegden er meer materiaal aan toe. Op grond van dit materiaal maakten zij een reconstructie (fig. 2).

De reconstructie

De reconstructie laat een hoornloze neushoorn zien van gigantische afmetingen. De hoogte was meer dan 5 m, de lengte zo'n 9 m en hij moet ongeveer zo'n 16 ton hebben gewogen. Dit is achttmaal zoveel als de grootste levende Indische neushoorn. Hun ledematen leken wel pilaren om het zware lichaam te ondersteunen. Die ledematen en de nek waren lang. De schedel, met een lengte van altijd nog zo'n 130 cm en een breedte van 60 cm, is relatief klein ten opzichte van het lichaam. De molaren zijn van een primitief type, de premolaren nauwelijks gemolariseerd, maar wel iets hypsodont (fig. 3). Het gebit is tamelijk klein voor zulke

grote beesten. Uit de morfologie van het gebit is af te leiden dat het voedsel niet al te rijk aan silicium zal zijn geweest. In samenhang met de lange nek veronderstelt men dan ook dat *Baluchitherium* hoge takken van bomen kon bereiken om de bladeren als voedsel te gebruiken.

Voorkomen in tijd en geografische verspreiding

Baluchitherium grangeri is de grootste onder de reuzen van de hoornloze neushoorns. Het dankt zijn geslachtsnaam aan Baluchistan (fig. 1), waar in de Bugti Beds een dergelijke grote vorm was gevonden, die *Baluchitherium osborni* is genoemd. In deze Bugti Beds, die van Oligocene of vroeg Miocene ouderdom zijn, zijn nog meer reuze hoornloze neushoorns gevonden, onder andere *Paraceratherium bugtiense* en *Bugtitherium grandincisivum*. Verder is in afzettingen van dezelfde ouderdom, in de buurt van Turgai in Turkistan (fig. 1) een reuze vorm gevonden die *Indricotherium asiaticum* wordt genoemd. De taxonomie en de nomenclatuur van de hoornloze reuze neushoorn is echter nog niet duidelijk, zodat *Indricotherium* wel eens als synoniem van *Baluchitherium* beschouwd wordt.

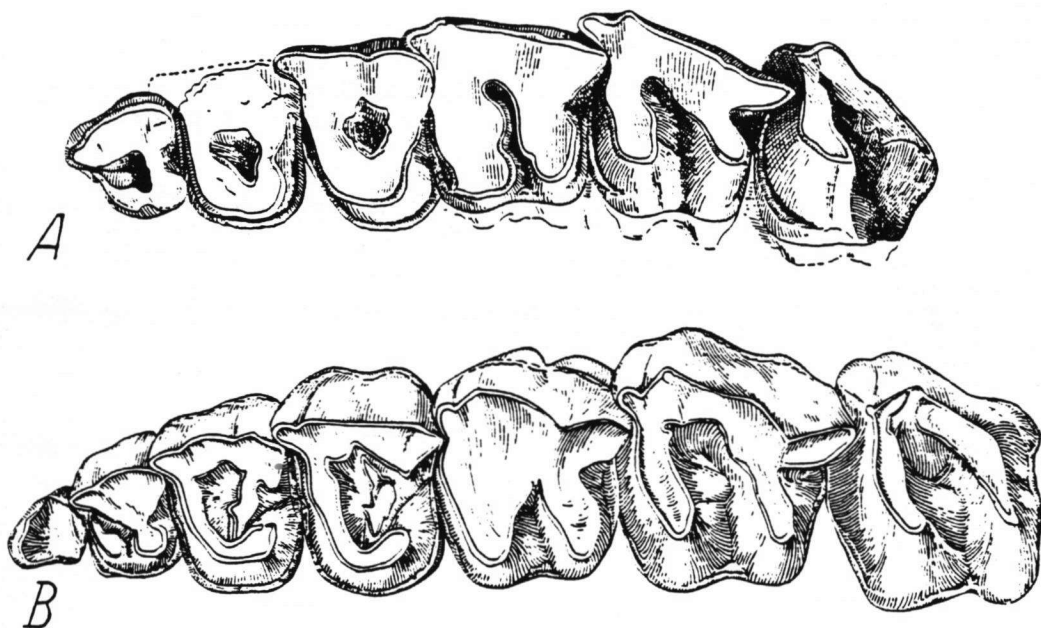

fig. 3: Vergelijking van het bovenkaaksgebit van twee hoornloze reuze neushoorns. A) *Paraceratherium bugtiense*, B) *Baluchitherium grangeri*; 1/3 natuurlijke grootte (uit Granger en Gregory, 1936).

LITERATUUR

GRANGER, W. en W.K. GREGORY, 1936: Further notes on the Gigantic extinct rhinoceros, *luchitherium*, from the Oligocene of Mongolia. -Bull. of the Am. Mus. of Nat. Hist., 72: 1-73.

HALSTEAD, L.B., 1979: Zoogdieren, ontstaan en ontwikkeling (Ned. vertaling Ben Beekman), Uitg. Helmond B.V.: 1-116.

OSBORN, H.F., 1923: *Baluchitherium grangeri*, a giant hornless rhinoceros from Mongolia.- American Museum Novitates, 78, 1-15.

adres auteur:

dr. John de Vos

Rijksmuseum Natuurlijke Historie en Geologie & Mineralogie

Postbus 9517 2300 RA Leiden